

Maatregelen behoud sociale advocatuur

Per 2027:

- **Structureel 15 miljoen euro per jaar**
- **Incidenteel 20 miljoen euro per jaar voor 5 jaar**

De sociale advocatuur vervult een essentiële rol bij de toegang tot het recht en het waarborgen van een rechtvaardige samenleving. Ruim 30% van de Nederlandse bevolking is voor procedures en advies afhankelijk van gefinancierde rechtsbijstand.

Om de sociale advocatuur toekomstbestendig te houden, moeten permanent nieuwe sociaal advocaten worden geworven en behouden. Vanwege de hoogst urgente huidige situatie moeten in de komende tien jaar zelfs circa 3.000 nieuwe sociaal advocaten worden geworven en behouden¹. Dit is van belang voor een goede rechtsorde in Nederland en voor een duurzaam stelsel dat effectieve toegang tot het recht blijft waarborgen.

Die inzet is urgent. Er is een groot tekort aan sociaal advocaten. De Raad voor Rechtsbijstand signaleert al jaren een afname van het aantal sociaal advocaten: de beroepsgroep vergrijsst en er is te weinig jonge aanwas. Het aantal sociaal advocaten jonger dan 35 jaar is gehalveerd en de helft van hen verwacht binnen vijf jaar te stoppen. Daar komt bij dat van de circa 6.000 sociaal advocaten die er nu nog zijn, ongeveer 2.000 in de komende jaren met pensioen zullen gaan. Daarmee komt de uitvoering van het grondrecht op rechtsbijstand (art. 18 Gw) ernstig onder druk te staan.

Conform het rapport van commissie Van der Meer II zijn de vergoedingen in de sociale advocatuur per februari 2026 deels op niveau gebracht. Voor een duurzaam stelsel op de langere termijn is, zoals geadviseerd, een kantoorvergoeding nodig zodat het punttarief ook kostendekkend is voor advocaten die werken in kantoorverband. Kantoorkosten worden nu niet vergoed, terwijl kantoren essentieel zijn voor het werven en behouden van nieuwe sociaal advocaten. Daarnaast zijn kortetermijnmaatregelen nodig om voldoende sociaal advocaten op te leiden en de instroom in het stelsel te versterken.

Met gerichte en structurele investeringen en meer aandacht voor opleiding en instroom kan er weer perspectief ontstaan op een duurzame en toekomstbestendige sociale advocatuur. Dit is ook de inzet van het visietraject "toekomst sociale advocatuur", zoals benoemd in de brief van de staatssecretaris aan de Kamer van 24 april 2026. Het komt nu aan op daadwerkelijke investeringen.

De Nederlandse orde van advocaten (NOVA) en de Vereniging Sociale Advocatuur Nederland (VSAN) hebben gezamenlijk een concreet plan met maatregelen samengesteld. Dit maatregelenpakket is besproken met de Raad voor Rechtsbijstand (RvR) en die ondersteunt dit plan.

Wat is er nodig?

1. **Structureel 15 miljoen euro per jaar om duurzame kantoorverbanden te behouden en nieuwe verbanden te stimuleren**

¹ Dit aantal is gebaseerd op bestaande analyses van uitstroom, vergrijzing en structureel onvoldoende instroom van sociaal advocaten. Zo blijkt uit het rapport *Aanbod in beeld* (Kenniscentrum Stelsel Gesubsidieerde Rechtsbijstand, 2026) dat het aantal sociaal advocaten in de afgelopen tien jaar met bijna 25% is afgenomen en dat circa een derde van de huidige beroepsgroep de komende jaren zal uitstromen.

Toelichting: Vergoedingen in het stelsel zijn nog niet op orde: de vergoeding – de kantoorvergoeding - voor het werken in kantoorverband ontbreekt nog steeds. Hiervoor is structureel 15 miljoen per jaar nodig.

2. Incidenteel 20 miljoen euro per jaar, voor vijf jaar, voor initiatieven om extra advocaat-stagiairs op te leiden

Toelichting:

- a. Er zijn acuut voldoende opleidingsplekken nodig voor nieuwe advocaat-stagiairs. In het huidige stelsel betekent het opleiden van advocaat-stagiairs een grote financiële investering en een financieel risico voor kantoren en patroons. Deze risico's vormen een barrière voor de start van een carrière als sociaal advocaat. Daarom moeten de kosten en de bijbehorende risico's voor het opleiden van stagiaires door ervaren sociaal advocaten worden gedekt via een opleidingsvergoeding. De geschatte kosten hiervan bedragen circa 15 miljoen euro per jaar.
- b. Kantoren zijn kweekvijvers voor nieuwe aanwas. Het is van groot belang voor de toekomst van de sociale advocatuur, dat er nieuwe sociaal advocaten bijkomen en worden behouden. Opleidingskantoren voor advocaat-stagiairs moeten worden opgericht en gestimuleerd, met name in de regio's waar de urgentie het grootst is. Dat kan met maatwerk zoals bijvoorbeeld vestigingspremies voor opleidingskantoren en het creëren van nationale steuncoalities voor specifieke rechtsgebieden. Om de start van (opleidings)kantoren te faciliteren en om juist in specifieke regio's en rechtsgebieden initiatieven te ontplooiën (bijvoorbeeld in Noord-Nederland en voor rechtsgebieden als sociaal zekerheidsrecht en huurrecht) is circa 5 miljoen euro per jaar nodig.

Met de maatregelen onder 1 en 2 heeft het stelsel een goede kans om te herstellen en weer voldoende sociaal advocaten aan te trekken en te behouden om zo de essentiële rol van de sociale advocatuur in de democratische rechtsstaat te blijven vervullen.

De deken en de raden van de orde in de arrondissementen Amsterdam, Den Haag, Limburg, Midden-Nederland, Noord-Holland, Noord-Nederland, Oost-Brabant, Gelderland, Overijssel, Rotterdam en Zeeland-West-Brabant hebben hun steun uitgesproken voor dit maatregelenpakket.

Algemeen deken van de Nederlandse orde van advocaten,
Sanne van Oers

NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

Voorzitter Vereniging Sociale Advocatuur Nederland,
Reinier Feiner

VSAT
VERENIGING SOCIALE
ADVOCATUUR NEDERLAND